
Er legen på vei ut?

HAR DU LEST?

Forfatteren er pediater og arbeider ved et spesialsykehus for kronisk syke barn. I tillegg er han "bioethicist" og underviser ved University of Chicago. Denne boken er basert på egne opplevelser og refleksjoner, dels som lege og dels som rådgiver i vanskelige etiske spørsmål.

Boken er tilegnet faren. Han ble såret under landgangen i Frankrike i den annen verdenskrig, ble lege og opparbeidet en indremedisinsk spesialistpraksis som del av en gruppepraksis. Han var idealist og overførte det berømte Kennedy-slagordet til medisinen: "Ask not what medicine can do for you, but what you can do for your patients." Han erfarte etter hvert at både hans medisin og hans ideologi "gikk ut på dato" og solgte praksisen til et firma som drev den videre, effektivt og kommersielt. Det gjør inntrykk på meg at faren er på min alder og at forfatteren tilhører generasjonen etter meg.

Farens liv illustrerer utviklingen i amerikansk medisin og helsetjeneste, og forfatteren drøfter fortid, nåtid og fremtid. Det første kapitlet drøfter den grenseløse optimismen i medisinen etter krigen. Forskningen løste problem etter problem, og intet syntes umulig: "Vi har taket på hjerte- og karsykdommene og skal vinne kampen mot kreft." Fremgangen i kunnskap og teknologi har omskapt sykehusmedisinen. Både pasienten og legen er blitt mindre viktige som personer, for det er sykdommen, behandlingen og teknologien som står i sentrum. Sykehusarbeidet er organisert i team, og det er den enkeltes kunnskaper, ikke egenskaper som teller.

Selv arbeider han med uheldredelige og alvorlig syke barn og reflekterer over deres skjebne og de etiske problemer som knytter seg til disse. Medisinen og teknologien gjør alt for dem så lenge de er i sykehuset og Medicare betaler for dem, men hva skal de skrives ut til? "Medical futility", dvs. den nytteløse behandlingen, er blitt et stort og uløselig problem.

Amerikansk medisin trues av sin egen suksess, for målet for "the medical enterprise" er uklart. Vi kan aldri vinne kampen mot sykdom. Tvert imot blir det flere syke for hvert fremskritt – det såkalte medisinske paradoks. Behandling og teknologi kan aldri gi den store løsningen. Derfor har medisinen et moralsk dilemma, fordi vi også har et ansvar for alle kronikere som ikke kan "fikses" ved behandling. Både leger, økonomer og jurister lukker øynene for dette ansvaret.

Ett viktig trekk i amerikansk medisin er den økende innflytelse av økonomi og jus. Den har ført til at det er blitt viktig å fortelle pasientene rett ut hva som feiler dem, selv om de er barn eller av andre grunner ikke kan håndtere denne sannheten. ”Truly, we are a truth-crazed society.” Årsaken er ikke først og fremst etikken, for det gjelder å ha ryggen fri. Men etikken støtter utviklingen: ”In bioethics there is no greater sin than paternalism.” Et viktig spørsmål er om sannheten må frem også når det er begått feil. Mange leger, kanskje de fleste, gjør et unntak her, ”if they can get away with it.”

Det er et eget kapittel om medisinsk utdanning. Den bygger i det alt vesentlige på innlæring av biomedisinske fakta, og forfatteren ironiserer over det engelske uttrykket for å lære utenat, ”learning by heart.” Faktisk er det det omvendte som skjer: ”learning by brain, not by heart.” Studiet forbereder de unge på å ta hånd om sykdom, ikke pasienter.

Han svarer ikke på sitt eget spørsmål: ”Do we still need doctors?” I amerikanske sykehus kan legene i teamet snart erstattes av høyspesialiserte medisinske teknikere. Han filosoferer over det i et kapittel ”The perils of progress”. Spørsmålet er hva vi tenker om vår egen fremtid, og om vi klarer å styre fremskrittet frem til det målet vi ønsker.

Peter F.Hjort

Sandvika

Publisert: 30. januar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. juli 2026.